

**ВЗАЄМОДІЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРОКУРАТУРИ
З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ЩОДО ЗБОРУ
ТА АНАЛІЗУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

Прокуратура України виконує наглядову роботу на підставі глибокого вивчення стану законності методами правового і економічного аналізу із залученням спеціалістів, працівників контролюючих органів, з урахуванням громадської думки, звернень громадян і посадових осіб, повідомлень у засобах масової інформації, відстежує негативні тенденції в економічному розвитку держави та регіонів. Приводами для прокурорської перевірки можуть бути матеріали кримінальних, цивільних, господарських і адміністративних справ, а також інші матеріали, які містять достатні дані про порушення закону. Володіючи інформацією про екологічні правопорушення, прокурори мають право проводити перевірки виконання законів у сфері охорони довкілля.

Проблематика забезпечення інформування прокуратури при здійсненні нагляду за станом додержання законодавства про охорону навколишнього природного середовища досліджувалась в роботах Бабенко В.І., Виноградова В.П., Винокурова А.Ю., Винокурова К.Ю., Винокурова Ю.Е. Пивненко В.П., Косюти М.В. та інших вчених.

Актуальність статті зумовлена глибинними перетвореннями у державі, пов'язаними з реформуванням соціально-економічних відносин, які суттєво вплинули на стан екологічного інформування прокуратури при здійсненні нагляду за додержанням законодавства про охорону довкілля.

Метою статті є дослідження діяльності органів прокуратури у взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадянами щодо збору та аналізу екологічної інформації, на підставі якої здійснюється нагляд за додержанням законодавства про охорону довкілля.

При здійсненні прокурорського нагляду належить забезпечити систематичне надходження до прокуратури інформації, яка характеризує стан додержання законодавства про охорону довкілля на підприємствах, в установах та організаціях, які є основними забруднювачами довкілля, та заходи, які вживаються щодо забезпечення екологічної законності на відповідній території контролюючими природоохоронними органами. Відповідно до пункту 5 наказу Генерального прокурора України №1 від 19.01.04 р. «Про організацію роботи та контроль виконання в органах прокуратури України» нижчестоящим прокурорам запропоновано отримувати інформацію про порушення законів та прав громадян, ке-

руючись вимогами Закону України «Про прокуратуру», наказами і вказівками Генерального прокурора.

Чим більше інформації про порушення у галузі охорони довкілля надходить до прокурора і чим вона різноманітніша, тим більше підстав для розширення масштабів екологічної перевірки за рахунок нових питань, що підлягають з'ясуванню, і відповідно – для застосування інших повноважень, передбачених ч.1 ст. 20 Закону України «Про прокуратуру».

Отже, виконання завдань, що стоять перед прокуратурою у здійсненні нагляду, вимагає повної і об'єктивної екологічної інформації, що дозволяє прокурорам систематично вивчати стан, структуру і динаміку правопорушень, причини та обставини, що сприяють порушенням законів, діяльність правоохоронних, природоохоронних та інших органів, а також громадських екологічних організацій, що ведуть боротьбу з порушеннями цього законодавства.

Під інформаційним забезпеченням прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законодавства про охорону довкілля нами розуміється збір, обробка, збереження (накопичення) різних відомостей (даних) про екологічні правопорушення та про стан боротьби з ними. Найбільший інтерес для прокурорів представляють відомості про порушення законів про охорону земель, атмосферного повітря, вод. Отже, інформаційне забезпечення прокурорського нагляду має розцінюватись як елемент наглядової діяльності, спрямованої на виявлення екологічних правопорушень, їх причин та умов, що їм сприяють, оскільки в процесі цієї прокурорської діяльності широко використовується таке повноваження прокурора, як вимагання у органів природоохоронного контролю, їх посадових осіб відповідних документів, матеріалів, статистичних та інших відомостей [1, с.14–19].

Накопичення і оцінка інформації, що характеризує стан законності у сфері охорони довкілля, використовується не лише для оптимізації планування прокурором наглядових перевірок. Вона також дозволяє підвищити конкретність та ефективність розробки заходів запобігання злочинам проти довкілля та інших правопорушень, а також координації діяльності правоохоронних органів [2]. Інформаційне забезпечення прокурорської діяльності у галузі охорони довкілля прямо пов'язано з ініціативністю та випереджальним характером нагляду, особливо з метою захисту екологічних прав громадян та інтересів держави у випадках, коли відомості про екологічні правопорушення глибоко утаємничені, та не завжди, принаймні на початкових етапах протиправної діяльності, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи чи громадяни повідомляють про це прокуратуру. Проте, при налагодженні інформаційного забезпечення наглядо-

ня, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, вносити пропозиції до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, які беруть участь у прийнятті рішень з цих питань [5].

В адміністративних комісіях та інших органах адміністративної юрисдикції прокурором можуть бути отримані відомості про осіб, притягнутих до відповідальності за правопорушення в галузі охорони природи. Не можна випускати із уваги і таке джерело інформації про стан навколишнього середовища, яким є особисті спостереження прокурорів. Проте найважливіше значення має постійне надходження від державних органів, які здійснюють контроль у сфері охорони довкілля, відповідної інформації, передусім, про загальний стан навколишнього природного середовища на території району, міста, області, про надзвичайні екологічні ситуації та про заходи з подолання їх наслідків тощо. Необхідно накопичувати і аналізувати цю інформацію, виявляти порушення в діяльності, перш за все, контролюючих природоохоронних органів та вживати заходів щодо їх усунення. Це означає, що, аналізуючи наявну інформацію, прокурор повинен чітко знати динаміку і тенденцію екологічних порушень, поширеність їх в своєму регіоні, на підприємствах, в установах та організаціях [3].

Узагальнену інформацію про стан природоохоронної законності і заходи щодо її забезпечення прокурор отримує від органів: Державної екологічної інспекції Міністерства охорони навколишнього природного середовища; Державної санітарно-епідеміологічної служби; Державної інспекції з контролю за використанням і охороною земель при Держкомземі України; Державної служби з карантину рослин України; державного гірничого нагляду; від органів Державної інспекції цивільного захисту та технічної безпеки; Служби державної охорони природно-заповідного фонду України; державних органів, що здійснюють управління та контроль у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України; служби лісової охорони Держкомлісгоспу України; органів у галузі мисливського господарства та полювання; органів рибного господарства і рибоохорони та їх територіальних підрозділів; державної ветеринарної медицини; державної автомобільної інспекції МВС України; служб охорони внутрішніх морських вод та територіального моря, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України; державної геологічної служби України; органів контролю у галузі будівництва, архітектури та житлової політики України; державного регулювання ядерної та радіаційної безпеки; органів місцевого самоврядування у галузі охорони зелених наса-

джен; місцевих органів стандартизації, метрології та сертифікації; місцевих підрозділів житлово-комунального господарства (підприємств питної води та питного водопостачання); територіальних органів використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів; підрозділів Головного управління державної служби захисту рослин міністерство АПК України; громадських інспекторів з питань охорони навколишнього природного середовища.

Одержання інформації про стан законності та заходи щодо її забезпечення здійснюється прокурором шляхом вимагання систематизованих відомостей про поширеність правопорушень, їхній характер та заходи, що вживаються органами влади, позавідомчого нагляду і контролю, посадовими особами для боротьби з ними.

Однак дотепер в органах прокуратури України не розроблена методика збирання інформації, у тому числі – екологічної, через що вона здебільшого не систематизується. Статистичні дані відображають додержання екологічної законності в окремих галузях господарства і можуть бути використані прокурором при оцінці стану справ у сфері охорони довкілля, а також при здійсненні управлінських і наглядових заходів. Необхідно мати на увазі, що, відповідно до ст.12 Закону України «Про державну статистику» [6], органи державної статистики зобов'язані аналізувати стан охорони навколишнього природного середовища, виконання природоохоронних заходів та інші процеси у цій сфері. Зокрема, Законом України № 3047-III від 7 лютого 2002 року діючий Закон України «Про державну статистику» доповнено статтею 19-1 (адміністративна інформація (дані)). Це офіційні документовані дані, що дають кількісну характеристику явищ та процесів, що відбуваються в економічній, екологічній, соціальній, культурній, інших сферах життя і збираються, використовуються, поширюються та зберігаються органами державної влади (за винятком органів державної статистики), органами місцевого самоврядування, юридичними особами відповідно до законодавства з метою виконання адміністративних обов'язків та завдань, що належать до їх компетенції. Разом з тим у системі прокуратури мають використовуватися тільки відомості, які необхідні для здійснення наглядової діяльності. Інформацію, яка цьому не відповідає, необхідно виключати або нейтралізувати.

У сучасних умовах прокурорам, на наш погляд, доцільно мати дані моніторингу охорони навколишнього природного середовища та окремих природних об'єктів, які також можуть бути використані при здійсненні нагляду.

Список літератури: 1. Каркач П.М., Кривобок В.В., Синчук В.Л. Координаційна діяльність правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю /Навч.-мет. посібник; Х., 2002. 2. Косюта М.В. Додержання законів у сфері економіки України: актуальні проблеми прокурорського нагляду. Одеса, 2000. 3. Виноградов В.П., Винокуров А.Ю.,

Винокуров К.Ю., Винокуров Ю.Е. Прокурорский надзор за исполнением экологического законодательства: Пособие для природоохранных прокуроров. М., 1999. 4. Пивненко В.П. Организация взаимодействия районной (городской) прокуратуры с местными Советами народных депутатов в укреплении социалистической законности: Автореф. дис.... канд. юрид. наук. М., 1989. 5. Закон України від 13 липня 2000 р. «Про державну статистику» //ВВРУ. 2000. № 43. Ст. 362. 6. Закон України від 13 липня 2000 р. «Про державну статистику» //ВВРУ. 2000. № 43. Ст. 362.

Надійшла до редколегії 20.03.06